

Frans van den Nieuwelaar

Frans zit in zijn luxe tuinhuisje, gelegen in een volkstuin in Amsterdam-Noord. Tuinhuisje klinkt bescheiden, maar het is meer een kleine, comfortabele bungalow met alles erop en eraan. Men mag er officieel van april tot november verblijven. Officieel, ja. Frans zegt het met een blik die duidelijk maakt dat de praktijk soms net iets soepeler is dan de regels.

Vanwege zijn gezondheid en voor zijn herstel blijft hij langer, niemand die daar moeilijk over doet.

Voor het raam ligt een weiland dat eerder in Drenthe thuishoort dan in Amsterdam. Moos, zijn kat, ligt languit naast de pellet-kachel en houdt alles half slaperig in de gaten. De pellet-kachel broemt rustig. ‘Volautomatisch,’ zegt Frans. ‘Je hoeft er bijna niks aan te doen.’

Het huisje is gelijkvloers en overzichtelijk, precies wat hij nu nodig heeft. ‘In de Jordaan waar hij officieel woont is niets gelijkvloers,’ zegt hij. ‘Alles scheef. Zelfs de trappen.’

Ziekte zonder drama

Frans vertelt over zijn blaaskanker zonder poespas. Jaren aan operaties, ontstekingen, resturine. Hij somt het op alsof het over een apparaat gaat dat het heeft begeven.

‘Het gaat goed hoor,’ zegt hij erbij. Dat is Frans: nuchter en niet klagen.

Alleen het fietsen mist hij. Niet zomaar een rondje, maar tochten van zestig kilometer per dag. ‘Dat is nu wat lastiger.’

Brabant als vertrekpunt

Frans werd in 1941 geboren in Haaren, Noord-Brabant. Bossen, boomkwekerijen, het Grootseminarie, een herkenbaar decor voor een Brabantse jeugd.

Hij groeide op met vier broers en zussen, tot zijn jongste broertje op veertienjarige leeftijd overleed aan een hartafwijking. ‘Tegenwoordig kunnen ze dat gelukkig vaak goed behandelen,’ zegt Frans. ‘Maar toen niet. Voor mijn vader was dat zwaar, voor ons allemaal eigenlijk.’

Zijn vader was architect, zijn moeder kwam uit een schoenfabrikantenfamilie. ‘Arbo’ heette de fabriek: driehonderd werknemers. Een stevig stukje Brabantse industrie.

De lederfabriek: schoenen met nieuwe kansen

Als jonge gast werkte Frans bij een ledermaatschappij. Officieel op de chemicaliëninkoop. Onofficieel was hij de man die dames wekelijks voorzag van ‘nieuwe’ schoenen ‘Ze kwamen op vrijdag met hun schoenen langs,’ zegt hij. ‘Dan nam ik ze mee naar de lakkerij. Ze kregen ze terug in een andere kleur. Alsof ze thuis twaalf paar hadden, terwijl het gewoon steeds hetzelfde paar was dat een nieuw leven kreeg.’

De looierij stonk, maar daaraan wende je. Eén keer zat er een kakkerlak in zijn brood. Frans vertelt het alsof dat er nu eenmaal bij hoorde.

Leger en logistiek

Daarna volgde de diensttijd. Intendance, brandstoffen, smeermiddelen. Een dag kantoor, een dag buiten op het terrein. 'Dat lag me wel,' zegt Frans. Overzicht en orde liggen hem sowieso.

Philips: de wereld groter maken

Na zijn diensttijd begon hij aan avondstudies: Frans, Duits, Engels, later Italiaans. Praktisch nut stond voorop. 'Als je één les miste, lag je drie weken achter.'

Die inzet bracht hem bij Philips, in de internationale logistiek. Hij reisde veel, onderhandelde met spoorwegen, rederijen en luchtvaartmaatschappijen. In Italië kwam hij zo vaak dat hij de taal ging spreken alsof hij er woonde. Napels, Varese, Florence, hij kende de fabrieken van binnen en van buiten.

Hij vertelt hoe hij met één transportaanpassing de productiekosten omlaag bracht. De directeur was onder de indruk. Frans vond het logisch.

En dan was er nog de oude meneer Philips, met zijn bedrijfje Cryogenics. 'Ik kwam er voor transportproblemen. Hij liep daar gewoon rond.'

Trouwen, kinderen, later verlies

Frans ontmoette zijn eerste vrouw op het huwelijk van zijn zus. Ze trouwden, kregen twee dochters en later vier kleinkinderen. Jaren later groeiden ze uit elkaar. Zijn vrouw overleed twee jaar geleden. Frans vertelt er rustig over, zonder drama.

De VUT en een tweede carrière

Op zijn 59ste ging hij met de VUT bij Nedlloyd. 'We spaarden er zelf voor. Luxe.' Daarna ging hij bij Kras werken als reisleider. Italië en Spanje werden zijn werkgebied. Reizen begeleiden, excursies regelen, de boel draaiende houden.

Hij lette altijd goed op. 'Een buschauffeur die de avond ervoor te veel heeft gedronken? Daar ga ik niet mee de bergpas over.'

Angelika en de verkeerde berg

Tijdens een fietsvakantie die Frans begeleidde, raakten Angelika en een vriendin volledig de weg kwijt. Niet een beetje! Maar 'boven op een berg'!

Ze belden hem:

'We zitten boven op een berg,' zeiden ze.

Frans: 'Op een berg?'
'Ja, helemaal boven.'

'Maar daar moet je helemaal niet zijn,' zei hij droog. 'Er is vandaag geen berg in het programma.'

Angelika en haar vriendin bleken via een reeks enthousiaste afslagen een klim te hebben gemaakt die Frans zijn groepen niet eens met trapondersteuning zou gunnen. Uiteindelijk kwamen ze bezweet, maar in goede stemming, weer beneden bij de rivier waar ze wél moesten zijn.

Daarna zagen Frans en Angelika elkaar vaker. Rustig, zonder gedoe. Die verkeerde berg werd achteraf vooral een goed verhaal en het begin van iets dat bleef, en dat uiteindelijk in de Jordaan eindigde.

Tennis op niveau

Frans tenniste zelf, maar was vooral tennisscheidsrechter. Niet alleen bij de club, maar bij toernooien waar jonge Steffi Graf en Richard Krajicek speelden.

'Steffi was een lief meisje. Richard niet zo,' zegt hij. Kort en helder.

Bridge

Kaarten deed Frans al van jongs af aan. Thuis werd er gerikt. Als er iemand tekortkwam, moest hij meedoen, maar wel goed, anders op blote voeten naar bed. Rikken is volgens Frans, na bridge het leukste kaartspel.'

Later werd hij bridger, fanatiek en trouw. Hij is blij met de Binnenstad: geen externe competitie, gewoon spelen.

Hij heeft wél een aanbeveling:

1. Systeemkaarten verplicht in de A-lijn.

'Het is duidelijker. Je ziet wat mensen spelen. Hoef je niet alles te vragen.'

Frans is 84, scherp, vriendelijk en vol verhalen, maar zonder opsmuk. Brabant, Philips, Italië, tennis, bridge, ziekte, liefde: het zit er allemaal in, maar hij vertelt het alsof het vanzelf zo gelopen is.

Aan het einde zegt hij alleen:

'Nou, ik hoop dat je er wat aan hebt.'

Frans van den Nieuwelaar, aardig met een glimlach.

